

Марія НЕЧИТАЙЛО,
orcid.org/0000-0001-7553-9551

*аспірант кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(Київ, Україна) nechytailo.mariya@gmail.com*

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД У СИНТАКСИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ: РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розглянуто еволюцію теорії лінгвістичного функціоналізму в Китаї, зокрема в царині граматичних та синтаксичних досліджень китайської мови.

Пошук основ та теорій для здійснення повного опису мов різного типу для подальшого зіставного дослідження мовних систем на синтаксичному рівні й зумовили мету статті: шляхом представлення витоків лінгвістичного функціоналізму в Китаї, етапів його розвитку, ставлення китайських мовознавців до тези «від значення до форми» обґрунтувати доцільність використання функціонального підходу в синтаксичних дослідженнях китайської мови. Методами дослідження виступають аналіз інформації, отриманої з фахових публікацій, індуктивний та дедуктивний методи для формування висновків та узагальнень.

Унаслідок дослідження на основі аналітичного огляду низки публікацій китайських мовознавців з'ясовано, що еволюція теорії лінгвістичного функціоналізму хронологічно проходила у три етапи: вступ і запровадження (80-ті рр. ХХ ст.), перевірка й попереднє застосування (поч. 90-х рр.), розвиток, вдосконалення й широке використання (з кінця 90-х рр. до сьогодення). Особливою повагою користуються теорії М. Халлідея (М. А. К. Halliday) та Р. Фосетта (R. P. Fawcett). Розглядаючи тематику і зміст доповідей та публікацій, окреслено сферу зацікавленень китайських науковців: розвиток теорії системно-функціональної граматики, аналіз синтаксичних структур англійської мови з позицій функціоналізму, зіставний аналіз мов із застосуванням функціонального підходу. Належність китайської мови до ізолюючого типу (відсутні чіткі морфологічні зміни, для вираження граматичних зв'язків та значень використовуються порядок слів, службові слова) зумовила популярність ідей системно-лінгвістичної граматики в Китаї. Опис мови за принципом «від значення до форми» приходить на зміну формальному. Водночас така граMATика підкреслює зв'язок теорії і практики.

Висновки. Орієнтуючись на структурні та семантичні особливості, функціональний підхід спрямований на вивчення цільової природи мовних явищ, де форма зумовлюється функцією. Водночас теорію функціонального синтаксису можна результативно застосувати в зіставних дослідженнях різноструктурних мов, а також у процесі навчання іноземних мов.

Ключові слова: системно-функціональна граMATика, функціоналізм, від значення до форми, китайська мова, синтаксис.

Mariya NECHYTAYLO,
orcid.org/0000-0001-7553-9551

*Postgraduate Student at the Department of Applied Linguistics, Comparative Linguistics and Translation
National Pedagogical Dragomanov University
(Kyiv, Ukraine) nechytailo.mariya@gmail.com*

FUNCTIONAL APPROACH IN CHINESE SYNTAX RESEARCH: DEVELOPMENT AND PROSPECTS

The article considers the evolution of the theory of linguistic functionalism in China, in particular in the field of grammatical and syntactic research of Chinese language.

The search for bases and theories for a complete description of different types of languages for further comparative study of language systems at the syntactic level determined the purpose of the article: by presenting the origins of linguistic functionalism in China, stages of its development, the attitude of Chinese linguists to the thesis "from meaning to form" to substantiate the implementation appropriateness of use of a functional approach in syntactic studies of Chinese language. Research methods are the analysis of information obtained from scientific publications, inductive and deductive methods for drawing conclusions and generalizations.

As a result of research based on an analytical review of a number of publications by Chinese linguists, it was found that the evolution of the theory of linguistic functionalism took place chronologically in three stages: entry and introduction (80's of the twentieth century), verification and preliminary application, beginning of the 90's years), development, improvement and widespread use (from the late of the 90's to the present). The theories of M. A. K. Halliday and R. P. Fawcett are especially respected. Considering the subject and content of reports and publications, the sphere

of interests of Chinese scholars is outlined: development of the theory of system-functional grammar, analysis of syntactic structures of English from the standpoint of functionalism, comparative analysis of languages by using a functional approach. Belonging of Chinese language to the isolating type (there are no clear morphological changes, word order, service words are used to express grammatical relations and meanings) led to the popularity of the ideas of system-linguistic grammar in China. The description of language on the principle of "from meaning to form" replaces the formal. At the same time, this grammar emphasizes the connection between theory and practice.

Conclusions. Focusing on structural and semantic features, the functional approach is aimed at studying the target nature of linguistic phenomena, where the form is determined by the function. At the same time, the theory of functional syntax can be effectively applied in comparative studies of different structural languages, as well as in the process of learning foreign languages.

Key words: *system-functional grammar, functionalism, from meaning to form, Chinese language, syntax.*

Постановка проблеми. В 1929 р. побачили світ «Тези Празького лінгвістичного гуртка» (серед діячів – С. О. Карцевський, В. Матезіус, Я. Мукаржовський, В. Скалічка, Р. О. Якобсон), де поряд із висвітленням завдань синхронічного методу, нових можливостей його застосування наголошувалось на тому, що мова є «продуктом людської діяльності, мова водночас має цільове спрямування.<...>Тому до лінгвістичного аналізу необхідно підходити з функціонального погляду. Під цим кутом зору мова є системою засобу вираження, що служить якійсь певній меті» (Звегинцев, 1965).

Аналіз досліджень. Дж. Томпсон зауважував, що «системно-функціональна граматики – це найбільш повно розроблена альтернатива тій концепції, яка панувала протягом більшої частини ХХ ст. й поділила проблему опису мовних явищ на різні сфери, такі як синтаксис, семантика, соціолінгвістика» (Thompson, 2009: 231). М. Халлідей (М. А. К. Halliday) спільно з Р. Хасан (R. Hasan), К. Маттісеном (C. Matthiessen), Р. Хадсон (R. Hudson) розробляли положення системної граматики, пізніше над теорією продовжували працювати С. Батлер (C. Butler), Р. Фосетт (R. P. Fawcett), М. Беррі (M. Berry), М. Грегорі (M. Gregory). В науковій літературі можемо зустрічати різні терміни: «системно-функціональна лінгвістика», «системна лінгвістика», «системно-функціональна граматики», «системна граматики». Ю. В. Гаврилова звертає увагу на такі важливі обставини та аспекти: «принципи системного аналізу були застосовані в аналізі наукової літератури та розмовної мови, опису цілої низки мов країн Азії та Африки, <...> аспектом розвитку системної теорії на межі 80-х рр. можна вважати подальше її застосування в дослідженнях інших мов (не англійської): китайської, французької, індонезійської, японської, німецької» (Гаврилова, 2015:177).

Подана наукова розвідка є одним з етапів побудови комплексної методології зіставлення на синтаксичному рівні української та китайської

мов. Як слушно зауважує М. П. Кочерган, «синтаксис у мовах світу має чи не найменше розбіжностей, що зумовлено тим, що він безпосередньо пов'язаний зі структурою мислення.<...> Відмінності головним чином стосуються форм і ступеня використання подібних формальних засобів вираження, їх співвідношення і взаємодії» (Кочерган, 2006: 262). Здійснення повного та точного опису мов – це початковий етап зіставного аналізу. Пошук основ та теорій для здійснення такого опису мов різного типу й зумовили мету дослідження.

Мета статті – шляхом представлення витоків лінгвістичного функціоналізму в Китаї, етапів його розвитку, ставлення китайських мовознавців до тези «від значення до форми» обґрунтувати доцільність використання функціонального підходу в синтаксичних дослідженнях мов різного типу.

Виклад основного матеріалу. Дослідження граматики китайської мови під функціональним кутом зору пов'язують з іменами Ч. Н. Лі та С. А. Томпсон (Charles N. Li, Sandra A. Thompson) у 70-х рр., але це було поза межами Китаю. Систематично серед китайської наукової спільноти теорії функціоналізму почали запроваджуватись на межі 80-х та 90-х рр., переважно Ху Чжуанлінем (胡壯麟) та групами дослідників іноземних мов, початком яких було уявлення про те, що синтаксис не є автономним, він тісно пов'язаний із семантикою та прагматикою, в центрі уваги повинна перебувати комунікативна функція та її вираження, тобто комунікативно-функціональна граматики. Деякі ж функціоналісти вважають, що граматики не є самодостатньою, вирішення потрібно шукати поза мовою, так формується новий напрям – когнітивно-функціональна граматики. Системно-функціональна граматики М. Халлідєя та когнітивно-функціональна вважаються найбільш впливовими в Китаї.

Академічні групи, які займались іноземними мовами, запроваджували та коментували теорії функціональної граматики, а також обговорю-

вали деякі явища граматики китайської мови, основними дослідниками стали Ху Чжуанлін (胡壯麟), Сюй Шенхуан (徐盛桓), Чжу Юншен (朱永生), Чжан Делу (张德祿), Ян Сінъяжан (杨信彰), Хуан Говень (黄国文), Шу Дінфан (束定芳) та інші. Ґрунтовними є «Нарис із системно-функціональної граматики» (系统功能语法概论), 1989) Ху Чжуанліня, Чжу Юншена та Чжана Делу, «Вступ до системно-функціональної граматики» Чен Цілуна (程琪龙 《系统功能语法导论》, 1994). «Нарис із системно-функціональної граматики» отримав високу оцінку М. Халлідея. Академічні групи ж, котрі займалися граматику китайської мови, досліджували як використовувати теорії та методи функціональної лінгвістики у вирішенні граматичних питань (Чень Пінь (陈平), Ляо Цючжун (廖秋忠), Чжан Боцзян (张伯江), Фан Мей (方梅), Дай Хаої (戴浩一)).

Оцінюючи стан розвитку вчення лінгвістичного функціоналізму, Хуан Говень зауважує, що, починаючи з березня 1989 р., регулярно проводяться Національні конференції з питань системно-функціональної граматики (станом на 2018 р. таких конференцій було 15), а також згодом і Міжнародні конгреси із системно-функціональної лінгвістики, дослідження охоплювали вивчення теорії, аналіз дискурсу, порівняння англійської та китайської мов. За ініціативи Хуан Говеня з метою підготовки й виховання молодих учених в університеті Сунь Ятсена (Чжуншань) із 2001 р. щорічно організуються тижневики системно-функціональної лінгвістики. В 1995 р. в Пекінському університеті створено Науково-дослідний інститут функціональної граматики вищої школи Китаю (згодом перейменовано на «Асоціацію функціональної лінгвістики Китаю», у 2015 р. – на «Профільний комітет функціональної лінгвістики Китайської асоціації порівняльних досліджень англійської та китайської мов»); у 2007 р. організовано Профільний комітет порівняльного дослідження англо-китайського дискурсу Китайської асоціації порівняльних досліджень англійської та китайської мов. Зазначені комітети відповідають за організацію проведення раз на 2 р. Національного симпозіуму з функціональної лінгвістики та Національного симпозіуму з аналізу дискурсу, однак напрям роботи їх науковців полягає в розвитку викладання та дослідження системної функціональної лінгвістики в Китаї.

Цікаву кількісну статистику віднайдених за ключовим словом опублікованих статей у китайській мережі станом на 3.01.2019 р. наводить Хуан Говень:

Ключове слово	Кількість статей
«системно-функціональна лінгвістика»	2214
«системно-функціональна граматики»	1912
«Халлідей»	1383
«тема»	1678
«перехідність»	1821
«метафункція»	373
«міжособистісна функція»	1723
«концептуальна функція»	546
«емпірична функція»	169
«функція дискурсу»	1438

Також ним наведені дані станом на 3.01.2019 про кількість цитувань та завантажень окремих робіт Ху Чжуанліня, Хуан Говеня, Чжана Делу, Чжу Юншена. Наприклад, робота Хуан Говеня «Огляд 40-річного розвитку системно-функціональної лінгвістики М. Халлідея» (《韩礼德系统功能语言学40年发展述评》, 2000) нараховує 449 цитувань та 12 021 завантаження (黄国文, 2019).

З огляду на це в Китаї системно-функціональна лінгвістика пройшла три етапи: «вступ і запровадження (80-ті рр.), перевірка й попереднє застосування (поч. 90-х рр.), розвиток, удосконалення й широке використання (з кінця 90-х рр. до сьогодні)» (田贵森, 2008: 98). На третьому етапі розвитку наукові спільноти, які займалися вивченням іноземних мов, почали обговорювати можливість застосування теорій системно-функціональної лінгвістики щодо китайської мови, наукові кола, що займалися проблемами китайської мови, запровадили дослідження китайської мови з позицій системного функціоналізму (张德祿, 2006).

Вище ми стисло окреслили сутність лінгвістичного функціоналізму та стан його розвитку в китайських мовознавчих колах, далі, розглядаючи публікації низки дослідників, наведемо їх міркування щодо розуміння ідей функціоналізму у функціональній граматиці та синтаксисі загалом, що могло б стати початком у подальшому описі граматичних або синтаксичних явищ саме китайської мови та їх зіставлень із явищами мови іншого типу та структури.

Отже, функціональна граматики та функціональний синтаксис є одними з напрямів функціональної лінгвістики. Термін «функціональний синтаксис» змушує сумніватись деяких учених. «Синтаксис» у традиційному розумінні – це зв'язок між формальними компонентами на рівні речення, навіть під час вивчення синтаксису у структуралізмі чи трансформаційно-генеративній

граматиці увага сфокусована на зв'язках між формальними компонентами в реченні, форма й семантика не об'єднані. Системно-функціональна граматики науково розглядає залежність між формою та функцією мови, де функція визначає форму мови, форма ж відображає значення, яке треба висловити (何伟, 2010: 2). Щодо ієрархії термінів «лінгвістика», «граматика», «синтаксис» Хе Вей (何伟) наголошує, що «лінгвістика» містить «граматику», а «граматика» містить «синтаксис». Чи то з погляду традиційного значення, чи з позиції теорії системно-функціональної лінгвістики, зв'язок понять «лінгвістика» та «граматика» очевидний, але зв'язок між «граматикою» та «синтаксисом» для багатьох системних функціоналістів неоднозначний, Хе Вей в огляді робіт функціоналістів припускає, що тлумачення понять залежить від функціональних шкіл, до яких належать дослідники, наприклад, «граматика Сіднея» (M. A. K. Halliday) чи «граматика Кардіффа» (R. P. Fawcett). Основною відмінністю граматики Кардіффа від сіднейської моделі Хе Вей називає чітке розмежування формального рівня мови і змістового (何伟, 2010: 11). «Граматики» в сіднейській граматиці у вузькому розумінні передбачає синтаксис та морфологію, в широкому – «функціональний синтаксис». У граматиці Кардіффа «граматика» – «системно-функціональна граматики» – містить описання формального рівня, котрий належить до сфери «функціональної граматики», також містить опис змістового рівня, який належить до категорії «системної граматики». «Синтаксис», тобто «функціональний синтаксис» фактично збігається з «функціональною граматикою» (何伟, 2010: 13). Тому в роботах дослідників поняття «граматика» або «синтаксис» можуть бути тотожними.

Китайський дослідник Чжан Боцзян (张伯江) зазначив, що, «починаючи з 80-х рр., у дослідженнях граматики китайської мови почали запроваджувати граматики аналіз на основах функціоналізму, який показав сильну життєздатність» (张伯江, 1994: 15). Основними результатами досліджень були: вирішальний вплив номінативних елементів на граматики конструкції, анафори і явища опущень у текстах, синтаксичних та семантичних явищ, пов'язаних із пресупозиціями. Однак такі дослідження є лише попередніми, на думку автора, ще не досить чітко розмежовуються призначення й методи роботи від традиційного аналізу структурних форм, дебати між іноземними радикальними формалістами (за незалежність форми) та радикальними функціоналістами (за залежність мовної структури від

функціональних факторів) розгорнуться й серед граматики китайської мови. Оскільки з одного боку, дослідники граматики китайської мови, які звертають увагу на структурну форму, виявили втручання фактору функціоналізму, опису з чисто формальним підходом вже не було достатньо; з іншого боку, вчені, котрі звертали увагу на функцію, в основному проводили аналіз у межах традиційної формальної граматики. І в Китаї, і за кордоном деякі проникливі науковці підкреслювали взаємодоповнюваність обох методів (张伯江, 1994).

Схожу думку висловив і Сюй Лецзюн (徐烈炯) про те, що «принципова відмінність між формальною лінгвістикою та функціональною лінгвістикою полягають у сприйнятті граматики автономії й синтаксичної автономії. У цьому питанні не використаєш просту дихотомію: якщо не одне, так інше <...>. Не всі функціональні лінгвісти виступають проти поглядів на граматики автономію й синтаксичну автономію. В минулому двом школам не вистачало діалогу, але тепер вони докладають зусиль для вирішення непорозумінь, збираються разом, висловлюють свою думку, навчаються один в одного» (徐烈炯, 2002). Однак наприкінці ХХ ст., на погляд Сюй Лецзюна, актуальним для китайських функціоналістів було б стеження за діалогом між формалізмом і функціоналізмом у міжнародному лінгвістичному колі, тому Сюй Лецзюн, посилаючись на роботи західних мовознавців, ділиться зі співвітчизниками власними спостереженнями та очікуваннями. Серед його думок ми виділили б такі:

1) формалізм убачає центральним завданням лінгвістики вивчення формальних зв'язків між граматики компонентами, семантика та прагматики природа компонентів не береться до уваги. Для функціоналізму характерна думка, що на форму впливає значення й ці два поняття не можуть бути роз'єднані. Однак між цими крайнощами все одно є спільні точки дотику;

2) формалісти не бажають показувати суто семантики речі в синтаксичних правилах і принципах, але вони не заперечують, що семантика та прагматики пов'язані із синтаксисом; формалісти не заперечують, що функція грає роль у зміні мови, оволодіння мовою та використанням мови;

3) в сучасному світі формалізм має переваги над функціоналізмом під кутом зору кількості прихильників, популярності та кількості робіт, однак у Китаї функціоналістів більше, ніж формалістів. (Тут варто зазначити, що автор пригадує свою розмову з М. Халлідеєм. На питання Халлідею,

чому в Китаї більше людей, які вірять у нього, а не в Н. Хомського, Халлідей відповів, що більшість прихильників китайської функціональної граматики є вчителями іноземних мов, його теорія зародилась у викладанні іноземних мов, можливо, тому була легко сприйнята викладачами. Зазначається, що свого часу чимало студентів та молодих викладачів факультетів іноземних мов обирались для поїздок у закордонні університети для вивчення лінгвістики, зокрема в Австралію. Після повернення вони ставали професорами, керівниками кафедр та підготували численних прихильників-функціоналістів. Яка б не була причина, вважає Сюй Лецзюн, пропорційна різниця в кількості прихильників функціоналізму і прихильників формалізму у світі й у Китаї – це факт. Хуан Говень, Ху Чжуанлінь теж намагались пояснити популярність учення Халлідея. Однією із причин є те, що Халлідей навчався в Китаї, китайська наукова думка (Ван Лі (王力), Ло Чанпей (罗常培), Гао Мінкай (高名凯) та викладачі Халлідея вплинули на розвиток учення М. Халлідея, також, на думку Хуан Говеня, системно-функціональна лінгвістика – це «соціально відповідальна лінгвістика», котра підкреслює зв'язок теорії і практики, звертає увагу на соціальні проблеми. Хуан Говень згадує слова Халлідея, який сам називав системно-функціональну її лінгвістикою «застосування», така лінгвістика легко сприймається викладачами і студентами, що займаються практичною діяльністю (黄国文, 2019);

4) у китайському функціоналізмі часто йдеться саме про системний функціоналізм, подекуди із впливом структуралізму;

5) критикуючи формалізм, китайський функціоналізм часто виступає проти сцієнтизму, граматичних центрів, інтроспективного методу, формалізації з погляду мови та методології. Критика ж функціоналістами формалізму за кордоном – дискусія з конкретних мовних питань.

Завдання функціонального синтаксису полягає в дослідженні, «як форма втілює зміст і як вона служить для аналізу змісту <...>. Вивчаючи, як слова та структури втілюють та виражають значення, ми можемо аналізувати зв'язок між синтаксичним та семантичним дослідженнями, а також те, як синтаксична частина стає складником у дослідженні значення та використання мови. Оскільки нам відомо, що різні форми несуть різне значення, ми повинні дослідити, як користувачі мови обирають форми для вираження значення» (黄国文, 2010:41–44). У функціональному синтаксисі принцип опису *від значення до форми* є одним із підходів, оскільки функція мови може містити

різні аспекти (когнітивний, соціальний, лінгвокультурологічний тощо). Уточнимо, що в наукових розвідках можемо зустрічати термін «ідеографічний» (В. А. Белошапкова, І. Г. Милославський), «ономасіологічний» (В. Г. Гака, В. П. Даниленко, Ф. С. Бацевич, Т. А. Космеда). У сучасному мовознавстві ономасіологію тлумачать у вузькому сенсі як учення про називання словом, у широкому – як вивчення одиниць усіх мовних рівнів із погляду здійснення ними номінативних або репрезентативних функцій.

У науковій розвідці Лю Яна (刘阳) висвітлюється зміст ономасіологічного підходу в дослідженнях російської та китайської мов. Дослідник зауважує, що ономасіологія є важливою гілкою сучасної семантики, в основі якої – підхід від значення до форми, ономасіологія грає значну роль у дослідженні мови та її викладанні. Лю Ян, посилаючись на роботи М. М. Покровського, М. В. Всеволодової, І. О. Мельчука, О. В. Бондарка, характеризує становлення ономасіологічної традиції в дослідженнях російської мови, аналізуючи роботи китайських мовознавців, Лю Ян, зокрема, наводить думку Шао Цзінміня, що «найбільш придатним початком дослідження китайської граматики є семантика» (邵敬敏, 2004:102). Водночас, даючи оцінку роботі Ліціня (李勤, 2005), Лю Ян підкреслює, що залучення ономасіологічного методу є хорошою платформою в систематичному зіставленні різних мов. (Лі Цін досліджував речення російської, англійської та китайської мов у зіставному аспекті, він покладався на теорію Н. Д. Арутюнової про те, що речення є складним символом найменування подій, фактів ситуацій.).

Ще один дослідник Хуан Дунцзін (黄东晶) у своїй статті проаналізував проблему «неофункціоналізму» із чотирьох боків: «цільове призначення» функції, структурна функція й семантична функція, інтеграція «функції» та «маркованість» функції. В зіставному аспекті проаналізовано російський «неофункціоналізм» і західний «системний функціоналізм», особливо погляди М. Халлідея. Автор поставив за мету прослідкувати, як методологія дослідження В. Г. Гака, методи теорії російського функціонального синтаксису відображаються в аналізі конкретної мови, як це перекликається з дослідженнями західних учених та дослідженнями функціонального синтаксису китайської мови. Зокрема, посилаючись на В. Г. Гака, Хуа Шао (华劭), які вказували на важливість інформаційного навантаження слів та їх здатність до функціональних трансформацій у реченнях, Хуан Дунцзін наголошує на складності функціональних досліджень

і наводить низку прикладів. У російській мові: *ехать ранним утром* (позначення часу) – *ехать ранним утром* (позначення засобу, інструменту) – *ехать морем* (маршрут, шлях); *прийти в университет* (простір) – *прийти в субботу* (час) – *прийти в ярость* (стан). Тобто очевидно, що однакові структури виражають різні семантичні та функціональні зв'язки. Так само і в китайській мові, де структура дієслово + об'єкт виражає різні семантичні функції: *逃荒/签到/哭穷* (тікати з голодних місць/zareєструвати присутніх/плакатись, прибіднятись: причина), *求学/跑官/保安* (прагнути до знань/оббивати пороги заради посади/охороняти безпеку: мета) (黄东晶, 2009).

Розглядаючи тематику робіт китайських науковців у царині функціонального синтаксису (або граматики), можемо окреслити сферу зацікавленень. Передовсім, це роботи, присвячені розвитку та розв'язанню питань самої теорії функціонального синтаксису, а також дослідження англійської мови: «Системно-функціональна лінгвістика та синтаксичні дослідження англійської мови» Юн Хеміна, (雍和明), «Функціонально-синтаксичний аналіз двозначного речення в англійській мові» Фен Цзеюнь (冯捷蕴), «Семантичний та синтаксичний аналіз речень з LET'S в англійській мові» Сюй Техуея (徐特辉), «Функціонально-синтаксичний аналіз прийменників та інфінітивів» Цен Лі (曾莉), дослідженнями підрядних речень займалися Дін Цзяньсін (丁建新) і Цен

Лей (曾蕾). Щодо китайської мови, Чжан Боцзян застосував підходи функціональної граматики в аналізі «的» і «了», вказавши на їх різні рівні використання залежно від функції. Відома також його та Фан Мей (方梅) робота «Дослідження з функціональної граматики китайської мови» (汉语功能语法研究). Ден Женьхуа (邓仁华) вивчав бутеві речення.

Висновки. Отже, серед причин популярності функціонального підходу науковці називають належність китайської мови до мов ізольованого типу: відсутні чіткі морфологічні зміни, для вираження граматичних зв'язків та значень використовуються порядок слів, службові слова. В середині ХХ ст. традиційна граMATика в основному фокусувалась на дослідженні граматичних явищ під кутом зору значення, згодом положення структуралізму теж справили свій вплив, фокус змістився до опису *від значення до форми*, формального опису вже не достатньо. Ідеї ж та орієнтації функціональної граматики суттєво відрізняються від формальної в розкритті особливостей граматики китайської мови. Орієнтуючись на структурні та семантичні особливості, функціональний підхід спрямований на вивчення цільової природи мовних явищ, де форма зумовлюється функцією. Водночас теорію функціонального синтаксису можна результативно застосувати в зіставних дослідженнях різноструктурних мов, а також у процесі навчання іноземних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилова Ю. В. Основные аспекты теории системной лингвистики в Великобритании конца XX века. *Знание. Понимание. Умение*. Москва, 2015. № 2. С. 172–180.
2. Звегинцев В. А. История языкознания XIX-XX веков в очерках и извлечениях. Часть 2. URL: <https://classes.ru/grammar/135.Zvegintsev/worddocuments/134.htm> (дата звернення: 24.06.2020).
3. Кочерган М. П. Основы зіставного мовознавства : підручник. Київ : Академія, 2006. 424 с.
4. Thompson G. *Systemic-functional grammar. Key ideas in linguistics and the philosophy of language* / ed. by S. Chapman, Ch. Routledge. Edinburgh: Edinburgh University Press. 2009. P. 225–232.
5. 何伟. 功能句法研究. 北京: 外语教学与研究出版社, 2010. 396 页.
6. 何伟. 功能句法范畴的界定及其分析表示方式. 功能句法研究. / 主编何伟. 北京, 2010. 页 9-40.
7. 黄东晶. 语义研究的功能分析策略. (一). 俄语语言文学研究. 哈尔滨, 2009. № 3. 页 34-39.
8. 黄东晶. 语义研究的功能分析策略. (二). 俄语语言文学研究. 哈尔滨, 2009. № 4. 页 34-39.
9. 黄国文. 中国系统功能语言学研究40年. 外语教育研究前沿 (原名《中国外语教育》). 北京, 2019. № 1. 页 13-19.
10. 黄国文. 系统功能句法分析的目的和原则. 功能句法研究. / 主编何伟. 北京, 2010. 页 41-53.
11. 李勤. 句法对比研究的平台. 俄语语言文学研究 (电子期刊). 哈尔滨, 2005. № 3. 页 14–22.
12. 刘阳. 俄汉语称名学研究综观. 外语学刊. 哈尔滨, 2010. № 3. 页 130-133.
13. 邵敬敏. “语义语法”说略. 暨南学报 (人文科学与社会科学版). 广州, 2004. № 1. 页 100–106. URL: <https://wenku.baidu.com/view/215d76d380eb6294dd886c4a.html> (дата звернення: 24.06.2020).
14. 田贵森, 王冕. 功能语言学在中国的应用研究与发展. 北京科技大学学报 (社会科学版). 北京, 2008. № 2. 页 98-103.
15. 徐烈炯. 功能主义与形式主义. 外国语 (上海外国语大学学报). 上海, 2002. № 2. 页 8-14. URL: https://www.sohu.com/a/376148710_312708 (дата звернення: 24.06.2020).
16. 张伯江. 汉语句法的功能透视. 汉语学习. 延吉, 1994, № 4. 页 15-20.
17. 张德禄. 系统功能语言学在中国的发展. 中国外语. 北京, 2006. № 2. 页 27-32. URL: <https://wenku.baidu.com/view/e2c2d9136c175f0e7cd13754.html> (дата звернення: 24.06.2020).

REFERENCES

1. Gavrilova, Y.V. (2015). Osnovny'e aspekty teorii sistemnoy lingvistiki v Velikobritanii konca XX veka. [The main aspects of the theory of systemic linguistics in Great Britain at the end of the 20th century]. *Znanie. Ponimanie. Umenie*. Moskva. № 2. P. 172–180 [in Russian].
2. Zvegintsev, V. A. (1965). Istoriya yazy'koznaniya XIX-XX vekov v ocherkax i izvlecheniyax. Chast '2. [The history of linguistics of the XIX-XX centuries in essays and extracts]. Retrieved from <https://classes.ru/grammar/135.Zvegintsev/worddocuments/134.htm> [in Russian].
3. Kocherhan, M. P. Osnovy zistavnoho movoznavstva: Pidruchnyk. [Basics of Comparative Linguistics: A Textbook]. Kyiv: Akademiia. 2006. 424 p. [in Ukrainian].
4. Thompson G. (2009). Systemic-functional grammar. *Key ideas in linguistics and the philosophy of language* / ed. by S. Chapman, Ch. Routledge. Edinburgh: Edinburgh University Press. P. 225–232.
5. He, W. (2010). Gongneng Jufa yanju. [Functional syntactic study]. Beijing: Waiyu Jiaoxue chubanshe. 396 p. [in Chinese].
6. He, W. (2010). Gongneng jufa fanchou de jieding ji qi fenxi biaoshi. [Definition of functional syntactic categories and their analytical representation]. *Gongneng jufa yanjiu*. / Zhubian He W., Beijing: Waiyu Jiaoxue chubanshe. P. 9-40 [in Chinese].
7. Huang, D. (2009). Yuyi yanjiu de gongneng fenxi celüe. [The Functional Methods of Semantic Researches] (1). *E yu yuayanxue yanjiu*. Harbin, № 3. P. 34-39 [in Chinese].
8. Huang, D. (2009). Yuyi yanjiu de gongneng fenxi celüe. [The Functional Methods of Semantic Researches] (2). *E yu yuayanxue yanjiu*. Harbin, № 4. P. 34-39 [in Chinese].
9. Huang, G. (2019). Zhongguo Xitong gongneng yuyanxue yanjiu 40 nian. [40 years of systematic functional linguistics research in China]. *Waiyujiaoyu qianyan (yuanming "Zhongguo waiyu jiaoyu")*. Beijing, № 1. P. 13-19 [in Chinese].
10. Huang, G. (2010). Xitong gongneng jufa fenxi de mudi he yuanze. [Purpose and principles of syntactic analysis of system functions]. *Gongneng jufa yanjiu*. / Zhubian He W., Beijing: Waiyu Jiaoxue chubanshe. P. 41-53 [in Chinese].
11. Li, Q. (2005). Jufa duibi yanjiu de pingtai. [A Platform for Contrastive Syntax Research]. *E yu yuyan wenxue yanjiu (dianzi qikan)*. Harbin, № 3. P. 14–22 [in Chinese].
12. Liu, Y. (2010). E Han yu chengmingxue yanjiu zongguan. [A Comprehensive Survey of the Research on Russian and Chinese Nomenclature]. *Waiyu xuekan*. Harbin, № 3. P. 130-133 [in Chinese].
13. Shao, J. (2004). «Yuyi Yufa» shuolüe. [Brief of «Semantic Grammar»]. *Jinan daxue (Renwen kexue yu shehuikexue ban)*. Guangzhou, № 1. P. 100–106. Retrieved from <https://wenku.baidu.com/view/215d76d380eb6294dd886c4a.html> [in Chinese].
14. Tian, G., Wang, M. (2008). Gongneng yuanyue zai zhongguo de yingyong yanjiu yu fazhan. [Applied Research and Development of Functional Linguistics in China]. *Beijing keji daxue xuebao (Shehui kexue ban)*. Beijing, № 2. P.98–103 [in Chinese].
15. Xu, L. (2002). Gongnengzhuyi yu xingshizhuyi. [Functionalism and formalism]. *Waiyuoyu (Shanghai waiyuoyu daxue xuebao)*. Shanghai, № 2. P. 8-14. Retrieved from https://www.sohu.com/a/376148710_312708 [in Chinese].
16. Zhang, B. (1994). Hanyu jufa de gongneng toushi. [Functional Perspective of Chinese Syntax]. *Hanyu xuexi*. Yanji, № 4. P. 15-20 [in Chinese].
17. Zhang, D. (2006). Xitong gongneng yuayanxue zai Zhongguo fazhan. [Development of Systemic Functional Linguistics in China]. *Zhongguo Waiyu*. Beijing, № 2. P. 27-32. Retrieved from <https://wenku.baidu.com/view/e2c2d9136c175f0e7cd13754.html> [in Chinese].